

Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

Ḥamishah ḥumshe Torah

‘im 3 targumim ... pe. Rashi, u-ferush Rashbam u-ferush Mikhlal yofi min
R. Shelomoh ben Melekh u-ferush Be’er reḥovot ‘al diḳduḳe Rashi ...
ve-Sefer ha-Ḥinukh me-Rabenu Aharon ha-Levi be-sof kol ḥeleḳ

Sefer Shemot

Shelomoh ben Yitshaḳ

Frankfurt de-Oder, 544 [1783 oder 1784]

71

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-10060

את העינים : כו ותנשאם הביאו את אבני השתם ואת אבני המלאים לאפור ולחשן : כח ואת הבשם ואת השמן למאור ולשמן המשחה ולקטורת הסמים : כט כל איש ואשה אשר נדב לבם אתם להביא לכל המלאכה אשר צוה יהוה לעשות ביד משה הביאו בני ישראל נדבה ליהוה : פ ל ויאמר משה אל בני ישראל ראו קרא יהוה בשם בצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה : לא וימלא ארצו רוח אלהים בחכמה בתבונה וברעת ובכל מלאכה : לב ולחשב מתשבת לעשת בזה ובכסף ובנחשת : לג ובחרשת אבן למלאות ובחרשת עץ לעשות בכלי מלאכת מחשבת : לד ולהורת נתן בלבו הוא ואהליאב בן אחיסמך למטה דן : לה מלא אתם חכמת לב לעשות כל מלאכת חרש והשב ורקס בתכלת ובארנמן בחולצת השני ובשש וארג עשי כל מלאכה וחשבו מתשבת : א ועשה בצלאל ואהליאב וכל איש חכם לב אשר נתן יהוה חכמה ותבונה בהמה לדעת לעשת את כל מלאכת עבדת הקדש לכל אשר צוה יהוה : ב ויקרא משה אל בצלאל ואל אהליאב ואל כל איש חכם לב אשר נתן יהוה חכמה בלבו כל אשר נשאו לבו לקרבה אל המלאכה לעשת אתה :

ויקהו

שלישי שני כשהו מחוברין

לו

דאתרעי לבהן עמהן בחוכמא עולן ירת מעניא : כו וברבניא איתיאו ירת אבני בורלא ירת אבני אשלמותא לשקעא באפודא ובהושנא : כח וית בוסמא וית משחא לאנהרותא ולמשחא דרבותא ולקטורת בוסמא : כט כל נבר ואתתא דאתרעי לבהון עמהון לאיתארה לקד עיבידתא די פקיד וי למעבד בידא דמשה איתיאו בני ישראל נדבתא קדס וי : ל ויאמר משה לבני ישראל חזו דרבי וי בשום בצלאל בר אורי בר חור לשבטא דיהודה : לא ואשלים עמיה רוח נבואה מן קדס וי בחכמתא בסובלתנו ובמדע ובכל עיבידתא : לב ולא לפא אומנון למעבד בדתא ובכסף ובנחשת : לג ובאומנות אבן טבא לאשלמא ובנרות אעא למעבד בכל עיבידתא אומנון : לד ולא לפא יחב בלביה הוא ואהליאב בר אחיסמך לשבטא דדן : לה אשלם עמהון חכימות לבא למעבד כל עיבידת נגד ואומן וצויר בתכלא ובארנונא בצבע זהורי ובבוצא ומחי עבדי כל עיבידתא ומלפן אומנון : א ועבד בצלאל ואהליאב וכל נבר חכים לבא דיהב וי חוכמתא וסוכד תנותא ברוח למידע למעבד ית כל עיבידת פולחן קודשא לכל די פקיד וי : ב וקרא משה לבצלאל ולאהליאב וכל נבר חכים לבא דיהב וי חוכמתא בלביה כל דיתרעי לביה למקרב לעיבידתא

אשר
הקדש
נדבה
הש
ממלא
א
דאתר
אורי
באש
בסמ
כט
דמשה
לא
אומנו
לאשל
עיבדת
אומנו
עמהון
ב
קמנה
דעני
דלו כ
ומי
לעשת
ל)
למכ
חט
לכניס

לעיבדתא למעבד יתה : א ונסיבו מן-
 קדם משה ית כל-אפרשותא דאיתיאו בני
 ישראל לעיבדת פולחן קודשא למעבד יתה
 ואנון מויתן ליה עוד נדבתא בצפר בצפר :
 ד נאתו כל-חמימא דעבדין ית כרד-
 עיבדת קודשא נבר-נבר מעיבדתיה דאנון
 עבדין : ה נאמרו למושה למימר מסנן
 עמא

ג ויקחו מלפני משה את כל-התרומה
 אשר הביאו בני ישראל למלאכת עבדת
 הקדש לעשות אתה והם הביאו אליו עוד
 נדבה בבקר בבקר : ד ונבאו כל-התקמים
 העשים את כל-מלאכת הקדש איש-איש
 ממלאכתו אשר-המה עשים : ה ויאמרו
 אל-מושה לאמר מרבים העם להביא מדי
 העברה

ירושלמי

יונתן בן עוזיאל

דאחרעי לכהון עקהון בתקומא הוון שולן ית מעשיא על גמיהון ואנפסן עתון בר היגין חיון : כו ועניי שמיא
 אולין לפישון ודליון מסמון ית אבני בודלנות חילא ית אבני אשלקמרתא לשקעא באיפודא ובהרשנא ימחמו ורטהון
 באנפי מדברא אולין בדרבמי ישראל ומימון עתון לדרוך עיבדתא : כח ותיבין עניי שמיא ואולין לגו ערו ונסבין
 מסמון ית בושקא בחילא ית משקא דזותא לאנקהרותא ית אפרסקא בקיא למשה רבותא ולקטררת בוסמיא :
 כט כל גבר בר ישראל ואתתא בת ישראל דאחרעי לכהון עקהון לאיתתא לכל עיבדתא דפקיד ית למעבד בידא
 דמשה חתי בני ישראל נדבתא קדם ית : ל ונאמרו משה לבני ישראל חמון דפני ית בשום טב בצלאל וגוי :
 לא ואשלים עמיה רוח נכוחא מן קדם ית בחוקמא קסיכלקהו ובמנדעא ובכל עיבדתא : לב ולאלפא
 אומנון וגוי : לג ובאגריפור מרנליקיא טבריא
 לאשלקמרת בהון ית עיבדתא ובגרות קיסא למעבד בכל
 עיבדת ארמנון : לד ולמילף אומנוותא למשאר
 אומניא יתב מנדעא בלביה הוא וגוי : לה אשלים
 עקהון וגוי ובכרעא נכדי עבדי כל עיבדתא ומלפי אומנון : א ועבד בצלאל וגוי לכל מה דפקיד ית :
 ב וקרא משה וגוי כל באני דאיתרעי וגוי : ג ונסיבו וגוי והיטון מויתן ליה חוב נדבתא בצפר בצפר מן
 קמונהון : ד נאתו כל בני ישראל מעיבדתיה דהיטון עבדין : ה ונאמרו למושה מסמון עמא למימרא מיסת וגוי :
 ופקיד

ירושלמי

ובגלפית אבנא טבתא דאשלקמא ונגרות קיסא למעבד
 בכל עיבדתא דאומנון :
 א ועבד בצלאל וגוי לכל מה דפקיד ית :
 ג ונסיבו וגוי והיטון מויתן ליה חוב נדבתא בצפר בצפר מן
 ונאמרו למושה מסמון עמא למימרא מיסת וגוי :
 ופקיד

רשמי

העוים - (שכה צט) היא היתה אונמות זיורה שמעל גבי העוים שוין אוהם : (כז) והגשויים הביאו - אמר רבי נתן מה
 דאו גשויים להחריב כחטבת הנוכה בתחלה ובמלאכת המשכן לא התנדבו בתחילה אלא כך אמרו גשויים יתנדבו זכור מה שמתנדבין
 ומה שחפדים אלו ושליוין אותו כיון שהשלימו זכור את הכל שנאמר (שמואל לב) והמלאכה היתה דים אמרו גשויים וזה עלינו
 לעשות הביאו את חבני הסהם ונזווד לכך התנדבון כחטבת החובת תחלה ולפי שנתעללו בתחלה כחטרה אית משום והנשטם כתיב -
 (ל) חור - כנה של מרים היה : (לד) אהליאב - משכנן מן הירודין שכשטים עכביהשמות והשוה התקום להללח
 למלאכת המשכן והוא עגדולי השכטים לקיים מה שנאמר (איוב לד) ולא ככר שוע לכי דל : (ה) מדי העבודה - יותר מכדי לורן
 העבדה

רשבי

חטף קנן הוא סס דבר - כזו חכמת זכרים : בדיה כל אחת ואחת טון - במוינה ליחד משלמיה : (כו) והגשויים הביאו את
 אבני הסהם - שהרי שנות שכתיים כתובים עליהם : (כח) ולמון הנשקה - שכן וית הין : (לד) ולהורות לתתים
 (ו) אל

מכלל יופי

הוא נוספתי : (טוואתהעוים) - פירוש טווא את שער העוים

ויבלא

העבדה למלאכה אשר צוה יהוה לעשות אתה : ו ויצו משה ויעבירו קול במחנה לאמר איש ואשה אל יעשו עוד מלאכה לתרומת הקדש ויכלא העם מהביא :

ו והמלאכה היתה רגיס ולכל המלאכה רביעי לעשות אתה והותר : ס ח ויעשו כל חכמי לב בעשי המלאכה את המשכן עשר וריעת שש משור ותכלת וארגמן ותולעת שני כרבים מעשה חשב עשה אתם : ט אך היריעה האחת שמנה ועשרים באמה ורחב ארבע באמה היריעה האחת מדה אחת לכל היריעת :

י ויחבר את חמש היריעת אחת אל אחת וחמש וריעת חפר אחת אל אחת : יא ויעש ללאת תכלת על שפת היריעה האחת מקצה במהברת פן עשה בשפת היריעה הקיצונה במהברת השנית :

יב חמשים ללאת עשה ביריעה האחת וחמשים ללאת עשה בקצה היריעה אשר במהברת השנית מקבילת הללאת אחת אל אחת : יג ויעש חמשים קרסי והג ויחבר את היריעת אחת אל אחת בקרסים ויהי המשכן אחד : פ

יד ויעש וריעת עזים לאהל על המשכן עשת יעשה וריעת עשה אתם : טו אך היריעה האחת שלשים באמה וארבע אמות רחב היריעה האחת מדה אחת לעשתי עשרה וריעת : טז ויחבר את חמש היריעות

עמא לאיתתא מיסרת פולחנא לעיבידתא דפקידין למעבד יתה : ו ופקיד משה ואעברו כרוז במשריתא למימר גבר ואיתתא לא יעבדון עוד עיבידתא לאפשרות קודשא

ופסק עמא מלאיתתא : ז ועיבידתא הנת מיסת לכל עיבידתא למעבד יתה ויתרת : ח ויעבדו כל חכמי לבא בעבדי עיבידתא נת משכנא עסר וריעין דבוין שזיר ותכלא וארגננא וצבע זהורי צורת כרובין עובד אומן עבד יתהון : ט אורכא דיריעתא תנא עסרין ותמנא אמן ופוחיא ארבע אמן דיריעתא תנא משחתא תנא לכל

יריעתא : י ולפיף ית חמש וריעין תנא עסרת תנא וחמש וריעין לפיף תנא עסרת תנא : יא ועבד ענובין דתכלא על ספתא דיריעתא תנא מסטרא בית לופי פן עבד בספתא דיריעתא בסטרא בית לופי

תננא : יב חמשין ענובין עבד ביריעתא תנא וחמשין ענובין עבד בסטרא דיריעתא דבית לופי תננא מכונן ענובין תנא לקבל תנא : יג ועבד חמשין פורפין דדהב ולפיף ית היריעתא תנא עסרת תנא בפורפין והנה משכנא חד : יד ועבד וריעין דמצו לפרסא ער משכנא תנא עסר וריעין עבד יתהון : טו אורכא דיריעתא תנא חקרתין אמן וארבע אמן פוחיא דיריעתא תנא משחתא תנא לתנא עסרי וריעין : טז ולפיף ית חמש וריעין לחוד

וית

היריעה
הקיצו
על
ית
האח
ערת
מלכ
למש
אמר
תק
תנת
ט
וגו
חד
לחוד
חמש
פשי
כאוב
כעכ
מוס
(י)
(פ)
לו
רצה

היריעת לבד ואת שש היריעת לבד :
 יו ויעש ללאת תמישים על שפת היריעה
 הקיצונה במחברת ותמישים ללאת עשה
 על שפת היריעה החברת השנית :
 יח ויעש קרסי נחשת תמישים לחבר את
 האהל להיות אחד : יט ויעש מקסה לאהל
 ערת אילם מאדמים ומקסה ערת תמישים
 מלמעלה : ס חמישי כ ויעש את הקרשים
 למישבן עצי שטים עמדים : כא עשר
 אמות ארך הקרש ואמה וחצי האמה רחב
 הקרש האחד : כב שתי ידות לקרש האחד
 משלבת

ותישית יריען לחוד : יז ועבד ענובין
 חמישין על סיפתא דיריעתא בסטרא בית
 לופי וחמישין ענובין עבד על סיפתא דיריעתא
 דבית לופי תנינא : יח ועבד פורפין דגחש
 חמישין ללפפא ית משכנא למהוי חד :
 יט ועבד חופאא למשכנא דמשכי דדכרי
 מסמקי וחופאא דמשכי ססגנא מלעילא :
 כ ועבד ית דפיא למשכנא דאעי שיטין
 קיימין : כא עסר אמין אורכא דדפא
 ואמתא ופלגות אמתא פותיא דדפא חד :
 כב תרין צידין לדפא חד משלבין חד
 לקבל

יונתן בן עוזיאל

ופקיד משה ואזכרו קרוזא במשירתא למימר גבר ואיתתא לא יעבדון טוב עבידתא וגוי : ז ועבידתא
 תנת כמיסת לכל עבידתא ועבדו יתה וברם שירר : ח ועבדו כל חמימי ליבא ית משכנא עשר יריען וגוי :
 ט אורכא דיריעתא חדא עשרין ותמני אמין ופותיא ארבע אמין סביב דיריעתא חדא וגוי : י ולפיף ית
 וגוי : יא ועבד ענובין וגוי : יב חמישין ענובין וגוי : יג ועבד חמישין וגוי : יד ועבד יריען וגוי
 חדקרי יריען עבד יתהוין : טו אורכא דיריעתא וגוי משחתא חדא לתד סרי יריען : טז ולפיף ית חמש יריען
 לחוד כל קביל חמישא ספרי אוביתא ות ישית יריען לחוד כל קביל שימא סדרי מתנייתא : יז ועבד ענובין
 חמישין על סיפתא דיריעתא דציטרא בית לופי וגוי : יח ועבד פורפין דגחשא וגוי : יט ועבד חופאא למשכנא
 משכי דדכרי מסמקי ומשכי דסגנא מלעילא : כ ועבד ית לוחיא למשכנא מן קיסי שיטא קיימין הי
 כאובח נציקהו : כא עשר אמין אורכא דלוחיא ואמתא ופלגא דאמתא פותיא דלוחיא חד : כב תרין צידין
 ללוחא

רשי

העבודה : (ו) ויכלא . לשון מניעה : (ז) והמלאכה היתה דים לכל המלאכה . ומלאת הסכא היתה דים של עושי
 הושק לכל המלאכה של תשק לעשות אותה ולהוטר : והוטר . כמו (שמות ח) והכבוד את לנו . (מלכים ב) . וככות את
 מואב

רשב"ם

(ו) אלי יעשו עבוד מלאכה שהיו טווים כדכתיב ויכחו טווה : (ז) דים . כמו מ"ס מן ריקס . ותהי הכנס
 (ח) ויעשו כל חכם לסגנון תחלה עשו המסך וחס ככלים כמו שפירשתי כויקח לו תרוקה : חסלת מיסוד רבינו שמואל
 אלה

מכלל יופי

לו (ו) (ויכרא) . ענין מניעה ועצירה
 (ז) (והמלאכה) .
 רוצה לומר הכסף והזרב והוטר . שם המועלולת
 לעשות עשרת בעבור שנים וכן
 הוא לעשות אותה ולהוטר :
 (דים) . די ספקים
 וצרכם 60 ס

משלבת אחת אל-אחת בן עשה לכל קרשי
 המשכן: כג ויעש את-הקרשים למשכן
 עשרים קרשים לפאת נגב תימנה:
 כד וארבעים אדני-קסוף עשה תחת
 עשרים הקרשים ושני אדנים תחת-הקרש
 האחד לשתי ידתי ושני אדנים תחת הקרש
 האחר לשתי ידתי: כה ולצלע המשכן השנית
 לפאת צפון עשה עשרים קרשים:
 כו וארבעים אדניהם קסף שני אדנים
 תחת הקרש האחד ושני אדנים תחת הקרש
 האחר: כז ולירכתי המשכן ימה עשה
 ששה קרשים: כח ושני קרשים עשה
 למקצת המשכן בירכתים: כט והיו
 מ' תואמים מלמטה ונחדו והיו תמים אל-ראשו
 אל-השכבת האחת בן עשה לשניהם ושני
 המקצות: ל והיו שמונה קרשים ואדניהם
 בסף ששה עשר אדנים שני אדנים שני
 אדנים תחת הקרש האחד: לא ויעש
 בריחי עצי שטים חמשה לקרשי צלע-
 המשכן האחת: לב וחמשה בריחים לקרשי
 צלע המשכן השנית וחמשה בריחים לקרשי
 המשכן לירכתים ימה: לג ויעש את-
 הברית התיכן לברית בתוך הקרשים מן-הקצה
 אל-הקצה: לד ואת-הקרשים צפה זהב
 ואת-שבעתם עשה זהב בתים לבריחים
 ויצף את-הבריחים זהב: לה ויעש את-
 הפרכת תכלת וארזמן ותולעת שני ושש
 קשור מעשה השב עשה אתה כרבים:
 ויעש

ל-קבל חד בן עבד לכל דפי משכנא:
 כג ויעבד ות-דפיא למשכנא עשרין דפיין
 לרוח עיבר דרומא: כד וארבעין סמכין
 דכסף עבד תחות עשרין דפיין תרין סמכין
 תחות-דפא חד לתרין צירוהי ותרין סמכין
 תחות-דפא חד לתרין צירוהי: כה ולקסוף
 משכנא תנינא לרוח ציפונא עבד עשרין
 דפיין: כו וארבעין סמכיהון דכסף תרין
 סמכין תחות דפא חד ותרין סמכין תחות
 דפא חד: כז ולסיפי משכנא מערבא עבד
 שמה דפיין: כח ותרין דפיין עבד לזוית
 משכנא בסופיהון: כט והיו סמכין מלרע
 וכתרא הוו סמכין ברישיהון בעוקמתא תרא
 בן עבד לתרניהון לתרין זון: ל והיו
 תמניא דפיין וסמכיהון דכסף שמה עשר
 סמכין תרין סמכין תרין סמכין תחות דפא
 חד: לא ועבד עברי דאעי שיטין חמשה
 לדפי סטר-משכנא חד: לב ותמשה
 עברין לדפי סטר-משכנא תנינא וחמשה
 עברין לדפי משכנא לסופיהון מערבא:
 לג ויעבד ות-עברא מציעאה לא-עברא
 בגו דפיא מן-סיפי לסיפי: לד וית דפיא
 תפא דתרא וית-עוקמתא עבד דתרא
 אתרא לעבריא וחפא ות-עבריא דתרא:
 לה ויעבד ות-פרוכתא דתכלא וארזמן
 וצבע זהורי ובזן שזיר עובד אומן עבדיתא
 צורת

לו
 וזהב
 כסף
 וארזמן
 לקס
 וזהב
 וארזמן
 ויעש
 ללוחא
 לוחין
 לתרין
 לוחין
 משכנא
 וכתרא
 דכסף
 משכנא
 סיפי
 ועלי
 לד
 פרוכא
 צמרת
 פשרתא
 מלכ
 (ס)
 כזה

לו ויעש לה ארבעה עמודי שטים ויצפם
 ויהי נוהם ויהי ויצק להם ארבעה ארבעי
 קסף : לו ויעש מסך לפתח האהל תכלת
 וארנמן וחולעת שני ושש משור מעשה
 לקם : לח ואת עמודיו תמישה ואת
 נוהם וצפרי ראשיתם ותשקיתם ויהי
 וארניהם תמישה נחשת : פ לו א
 ויעש בצלאל את הארון עצי שטים אמתים
 וחצי

צורת כדובין : לו ועבד לה ארבעה עמודי
 שיטין ותפסון בהבא וניהון דהבא ואתיר
 להון ארבעא סמבין דקסף : לו ועבד
 פקסא לתרע משקנא תכלא וארננא וצביע
 זהורי ובויז שויר עובד ציור : לח ונתת
 עמודוהי תמישא ונתנויהון נתפי רישיהון
 וכבושיהון דהבא וסמביהון תמישא דתמישא :
 א ועבד בצלאל ית ארנא דאצי שטין
 תרתין

יונתן בן עוזיאל

ירושלמי

ללוחא חד מכוונן סטר חד בגו סטר חד היקרין עבד לקל לוחי משקנא : כג ועבד ית לוחיא למשקנא עשרין
 לוחין לרות עובר דרומא : כד וארבעין חוקרין דקסף עבד תחור עשרין לוחיא תרין חוקרין תחות לוחא חד
 לתרין צירי ותרין חוקרין תחות לוחא חד לתרין צירי : כה ולקטר משקנא תמינא לרות ציפונא עבד עשרין
 לוחין : כו וארבעין חוקרין דקסף תרין חוקרין תחות לוחא חד חוקרין תחות לוחא חד : כז ולקסיפי
 משקנא מערקא עבד שיחא לוחין : כח ותרין לוחין עבד לונות משקנא כסופיהון : כט והוון מכוונן מלרע
 וצחרא תנו מכוונן ברישיהון בענקתא תרא היקרין עבד לתריהון לתרתי ויעשו : ל והוון תמינא לוחין וחוקריהון
 דקסף שיחא חוקרין תרין חוקרין תחות לוחא חד : לא ועבד גרין דקסי שטא תמישא ללוחי סטר
 משקנא חד : לב ותמישא גרין ללוחי סטר משקנא תמינא ותמישא גרין ללוחי סטר משקנא לסופיהון מערקא :
 לג ועבד ית נגרא מאיעאה לשלבישא בגו לוחיא מן
 סופי לקסי מן אילנא דנציב אברהם אבוהו בכירא דשבע
 וצלי תקון בשום מימרא מן אלהא עלקא :

לד ונת לוחיא תפא בתבא נת עוקתהון עבד דהבא אקרא לגרין ותפא ית גרין בתבא : לה ועבד ית
 פקנא דתיכלא וארננא וצביע זהורי ובויז שויר עובר אימון עבד ותה כדובין צירין : לו ועבד לה ארבעה
 עמודי קסי שיטא ותפסון בהבא וניהון דהבא ואסר להון ארבעא חוקרין דקסף : לו ועבד וילון פדים לתרע
 משקנא דתיכלא וגי : לח ונת עמודי תמישא ונת וניהון תמישא ותפי רישיהון וכבושיהון בתבא וחוקריהון
 תמישא דתמישא : א ועבד בצלאל ית ארנא דקסי שיטא

רשיי

תואב (כ) : (א) ויעש בצלאל - לטי שנתן כספו על המלכה יותר משאר חכמים קראת על סמו :
 ככ

באר רחובות דקדוקי רשיי

(כ) דכודתי אין לפרש חלף והוה ללמן מן שמוס טיכיאוכל כך הרבה כדי שיתורו דאס כוהו לעכזב חלף והוה ללטי
 לשהו תנוס על מלכת המסכן ומדכתיב אחר מלכת המסכן על מרחיק לטון מקור הוא והוהר (אונ' איבריג) וכסתתן דיברה כתוס
 כ

מכלל יופי

וצרכט : (לג) (לברח) . פועל מהבריה הסמוך לו : (לו) (בתים) . מקומות & ואת